

KARAKTER VE DEĞERLER EĞİTİMİNE İLİŞKİN LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARDAKİ EĞİLİMLERİN İNCELENMESİ

Oğuzhan SEVİM * - Esra ER**

Öz

Bu çalışmanın amacı karakter ve değerler eğitimi ile ilgili lisansüstü düzeyde yapılan çalışmalarındaki eğilimin ne yönde geliştiğini tespit etmektir. Bu amaçla araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını YÖK Ulusal Tez Merkezinde “karakter”, “karakter eğitimi”, “değer” ve “değer eğitimi” anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan tarama neticesinde ulaşılan 307 lisansüstü tez oluşturmaktadır. Çalışma için ilgili alan yazınından yararlanılarak on bir değişkenden oluşan bir Lisansüstü Tez Değerlendirme Formu oluşturulmuştur. Bu form kullanılarak karakter ve değerler eğitimi konulu lisansüstü tezlerin her biri tek tek incelenmiştir. Değerlendirme formu araştırmacıların analiz sürecini kolaylaştırmak ve daha sistemli bir şekilde ilerleyebilmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinin yanı sıra sıklık ve yüzde gibi betimsel istatistik tekniklerinden de yararlanılmıştır. Araştırmanın sonunda lisansüstü çalışmaların çok büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyinde olduğu, bu çalışmaların tez merkezinde daha çok eğitim ve öğretim¹ konusunda yoğunlaştığı, araştırmaların karakter ve değerler eğitimiyle ilgili eserlerin farklı açılardan incelenmesi, karakter ve değerler eğitimine yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin alınması ve bu alanda uygulanan herhangi bir yöntemin karakter ve değerler eğitimi üzerindeki etkisinin test edilmesi konularında gerçekleştirildiği, çalışmaların yaklaşım olarak daha çok nitel araştırma türünde yapıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karakter, Karakter eğitimi, Değer, Değer eğitimi, Eğilim.

Examination of Trends in Graduate Studies on Character and Values Education

Abstract

The aim in this study is to determine the tendency of the graduate researches on character education and values education. In the study, the method of content analysis is used to achieve this goal. The data source for the study consists of 307 graduate theses that are found as the result of the search by the key words “character”, “character education”, “value”, “values education” on The Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center. A graduate thesis assesment form which is composed of eleven variables is prepared. All 307 theses on character education and values education are individually studied considering each of the eleven variables and by using the assesment form. The thesis assessment form is prepared to expedite the process of analysis and enable systematic progress of the work for the researchers. In addition to content analysis, descriptive statistics techniques like frequency and percentage analysis are benefited for data analysis process. The result of this study suggests that majority of the graduate researches are Master’s level researches that largely focus on education and training and a larger portion of the researches’ approach is qualitative reasearch. The study also shows that, topics of the researches mainly concentrate on the anaylsis of the literary works on character and values education, gathering teachers’, students’ and parents’ opinions on character and values education and testing the effects of applied domain methods on the character and values education.

Keywords: Character, Charecter education, Value, Values education, Tendency.

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, o.sevim@atauni.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7533-4724>

** Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi, esraer.0725@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-7268-9586>

1. Giriş

Değerler eğitiminin ne olduğuyla ilgili birçok akademik tartışma vardır. Bunların bir kısmı değerler eğitimi, öğretmenlerin (ve diğer yetişkinlerin) değerleri öğrencilere aktarma sürecinin tüm yönleri olarak kabul eder. Diğer bir kısmı ise herhangi bir kurum ya da organizasyonda, insanlara kendi davranışlarının altında yatan değerleri açıklığa kavuşturmak, etkinliğini değerlendirmek için daha yaşlı, yetkili bir konumda veya daha deneyimli başkaları tarafından yardım edilen bir faaliyet olarak değerlendirilmektedir (Priya & Soundhararajan, 2016).

Değer, “*Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet; üstün nitelik, meziyet; kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey; bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü*” (Türk Dil Kurumu [TDK], 2005, s.483) şeklinde tanımlanmaktadır. Değer, kelimenin tam anlamıyla, bedeli olan, değerli, kıymetli ve kişinin uğruna feda etmeye hazır olduğu şey anlamına gelir (Thornberg, 2008). Bu nedenle bireylerin değer yönelimleri hakkında fikre sahip olunması, bireylerdeki davranışların açıklanmasını ve tahmin edilmesini sağlar, değerlerin oluşum mekanizmalarının ve sosyalleşme üzerindeki etkilerinin anlaşılmasına katkıda bulunur. Literatüre bakıldığında ise değer; bireyin hâl ve hareketlerine yön veren önemli unsur ve inanışlar (Halstead & Taylor, 2000); davranışların özünü oluşturarak ortaya çıkan davranışları değerlendiren anlayışlar (Erdem, 2003); insanın ya da insanların hayatlarında kıymetli bulduğu şeyler (Friedman vd., 2006); bireyin ortaya koyduğu duyarlılıklar (Yaman, 2012); davranışların, varlıkların ve olguların anlamı (Gündoğan, 2013); toplumun hepsinin kabul ettiği, toplumun varlık, birlik ve devamını sağlayacak; toplumun bireyi onaylayarak onu istenen davranışları yapması için cesaretlendiren kabuller ve inanışlar (Akkaya, 2014); bireyin davranışlarına kılavuzluk yapan, inanç ve eylemlerin yargılandığı standartlar (Güven, 2014); bir topluluğun iskeletini oluşturan unsurlar (Tarhan, 2017); ulaşılması gereken idealler (Kurtdebe vd., 2018) “*yaşama yön, dayanma gücü, hayat sevinci, huzur veren bir olgu*” (Ulusoy, 2019, s. 65) şeklinde tanımlandığı görülmektedir.

Çocuklarda karakter gelişimine bakıldığında ise başta ebeveynler olmak üzere tüm toplumun sorumluluk alanına girdiği görülmektedir. Anne-babalar, çocuklarının karakterlerinin birincil eğitimcileri olsalar da araştırmalar ebeveynler gibi çocuklarla iletişim hâlinde olan tüm yetişkinlerin, özellikle de öğretmenlerinin bu eğitime katkıda bulunması gerektiğini ortaya koymaktadır. Karakter gelişimi, gelişen birey ile toplum ve bu toplumun en önemli kurumlarından biri olan okulların ortak çabalarını gerektiren bir süreçtir (Arthur, 2010; Fullard, 2016; Harrison vd., 2016). Üyelerinin sağlıklı, huzurlu kısaca her açıdan konforlu bir yaşam sürmesini sağlamaya kararlı bir toplum, karakter eğitimi her çocuğun hakkı olan bir gelişim süreci olarak değerlendirecektir. Bu bağlamda okullar, öğrencilerin ne tür kişiler olacakları, iyi ve etkili bir karakter eğitiminin gelişen bir hayata nasıl katkıda bulunacağı ve bu süreçte çeşitli erdem ve değerlerin nasıl dengeleneceği ile ilgili konuları dikkate almalıdır (Arthur, 2003; Arthur & Bailey, 2001; Ryan & Bohlin, 1999; Seider, 2012).

İlgili alan yazınına bakıldığında karakter ve değerler eğitimiyle ilgili yapılan pek çok çalışmaya rastlanmaktadır. Karakter eğitimi ve gelişimi odaklı çalışmalara bakıldığında bu araştırmalarda karakter gelişimi ve eğitiminin; önemi, nasıl olması gerektiği, içeriği, toplumu ve insanlığı ilgilendiren sonuçları açısından incelendiği anlaşılmaktadır (Berkovitz & Bier, 2005; Budumlu Akkiprik, 2007; Brooks & Kann, 1993; Çağatay, 2009; Ekşi, 2003; Gökçek, 2007; Harrison vd., 2016; Karatay, 2011; Kıroğlu, 2009; Kristjánsson, 2017; Lapsley & Narvaez, 2006; Milson & Ekşi, 2003; Üstünyer, 2009). Değerler eğitimi odaklı çalışmalara bakıldığında ise araştırmacıların değer eğitimi akımları, öğretimde kullanılan değer eğitimi etkinlikleri, öğretmenlerin değerler yargıları, öğretim programlarında yer verilen değerler,

öğrencilerin değerlere ilişkin algıları gibi konular üzerine eğildikleri anlaşılmaktadır (Akbaş, 2008, 2009; Aktepe & Yel, 2009; Aslan, 2007; Baydar, 2009; Deveci & Selanik, 2009; Dönmez & Cömert, 2007; Samancı, 2009). Bu çalışmanın amacı ise karakter ve değerler eğitimi alanında lisansüstü düzeyde yapılan araştırmalardaki eğilimin ne yönde geliştiğinin tespit edilmesidir. Bu amaçla aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

- Lisansüstü çalışmaların hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımları nasıldır?
- Lisansüstü çalışmaların türlerine (yüksek lisans/doktora) göre dağılımları nasıldır?
- Lisansüstü çalışmaların Tez Merkezinde belirtilen konu türlerine göre dağılımları nasıldır?
- Lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımları nasıldır?
- Lisansüstü çalışmaların yaklaşım ve yöntemlerine göre dağılımları nasıldır?
- Lisansüstü çalışmaların ana bilim dallarına göre dağılımları nasıldır?
- Lisansüstü çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin dağılımları nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Araştırmada nitel araştırma kapsamında tematik içerik analizi kullanılarak karakter ve değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü çalışmalar incelenmiş; elde edilen verilere dayanılarak lisansüstü çalışmalar; çalışmanın yapıldığı üniversiteye, çalışmanın türüne, YÖK Tez Merkezinde belirtilen konu türüne, çalışmanın konusuna, yaklaşım ve yöntemlerine, ana bilim dallarına ve çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin dağılımına göre tematik olarak incelenmiştir. Tematik içerik analizi; belirli bir alanda, konuda yürütülen nitel çalışmalar üzerine yapılan bir araştırma yöntemi olarak düşünülebilmektedir ve genellikle de nitel çalışmalar için kullanılmaktadır (Çalık & Sözbilir, 2014). Tematik içerik analizi, aynı konuda yapılmış farklı araştırma bulgularının sentezini ve yorumlanmasını içerir (Çalık & Sözbilir, 2014). Sosyal bilimler araştırmalarında sıklıkla kullanılan bir yöntem olan içerik analizindeki temel amaç elde edilen verileri ilişkilendirerek belirli temalar altında bu ilişkileri sayısal olarak ifade ederek alandaki araştırma eğilimleri ile ilgili bir sonuca varmaktır. Bu yöntemle yapılan araştırmalar; ilgili alanlarda çalışan, alandaki tüm çalışmalara erişemeyen veya bu çalışmaları sistematik olarak inceleyemeyen araştırmacılara zengin bir kaynak sunması bakımından önemlidir (Çalık vd., 2005; Ültay & Çalık, 2012).

2.2. Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağını YÖK Ulusal Tez Merkezinde “karakter”, “karakter eğitimi”, “değer” ve “değer eğitimi” anahtar kavramları kullanılarak yapılan tarama neticesinde ulaşılan 307 lisansüstü tez oluşturmaktadır.

2.3. Araştırma Süreci

Bu çalışma, karakter ve değerler eğitimi konusunda yapılan 307 lisansüstü çalışmanın araştırmacılar tarafından hazırlanan değerlendirme formunda belirlenen nitelikler açısından analizi üzerine yapılan bir araştırmadır. Çalışma için ilgili alan yazınından yararlanılarak 11 farklı değişkenden oluşan bir Lisansüstü Tez Değerlendirme Formu (LTDF) oluşturulmuş, bu değişkenler doğrultusunda değerler eğitimi konulu 307 lisansüstü araştırmanın her biri ayrı ayrı ele alınarak incelenmiştir. İnceleme sürecinde karakter eğitimi konusunda 1 adet, değerler eğitimi konusunda 2 adet olmak üzere toplam 3 adet lisansüstü teze erişim izninin olmadığı görülmüştür; ancak bu tezlerin özetlerinde LTDF’de sorgulanan değişkenlere ilişkin yeterli bilgi bulunduğu için bu tezler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

LTDF araştırmacıların analiz sürecini kolaylaştırmak ve daha sistemli bir şekilde ilerleyebilmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Değerlendirme formunda yer alan değişkenler şu şekildedir:

- Tez numarası
- Çalışmanın yapıldığı yıl
- Çalışmanın adı
- Çalışmanın yayımlandığı üniversite
- Çalışmanın yapıldığı ana bilim dalı
- Çalışmanın türü
- Çalışmanın YÖK Ulusal Tez Merkezi Sistemi'nde belirtilen konu alanı
- Çalışmanın konusu
- Çalışmanın araştırma yaklaşımı
- Çalışmanın yöntemi
- Çalışmada kullanılan anahtar kelimeler

Bu kapsamda, çalışmanın veri toplama sürecinde betimsel araştırmalarda sıkça başvurulan doküman incelemesi tekniğinden faydalanılmıştır. “*Betimsel araştırma, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların durumlarının ne olduğunu betimlemeye, açıklamaya çalışan bir şemsiye terimidir ve araştırma çeşitinin neyle ilgili olduğunu anlamaya yönelik olan araştırmalar için kullanılmaktadır*” (Merriam, 2013, s.13).

2.4. Verilerin Analizi

LTDF aracılığıyla elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. “*Ierik analizinde elde edilen verilere önce kod verilir. Kodlama süreci elde edilen verileri bölümlere ayırmayı, karşılaştırmayı, ilişkilendirmeyi gerektirir. Kodlamanın ardından veriler kavramlarla ifade edilir. Elde edilen kavramlar da bir sonraki aşamada birbirleriyle ilişkili hale getirilerek kategorilere ayrılır*” (şimşek & Yıldırım, 2013, s.259). Çalışmanın geçerliği uzman görüşleriyle, güvenirliliği ise birinci araştırmacının yanında ikinci araştırmacının da geekleştirdiği değerlendirmelerin i tutarlığı ile sağlanmaya çalışılmıştır.

2.5. Araştırma Etiği

Araştırma sürecinde ve raporlama sürecinde etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Alıntı yapılan bölümlere metin içinde ve kaynakçada yer verilmiştir.

3. Bulgular

YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yapılan tarama sonucunda ilk olarak lisansüstü çalışmaların hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımı incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Lisansüstü çalışmaların hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra	Üniversite	f	%	Sıra	Üniversite	f	%
1.	Gazi Üniversitesi	29	9,4	38	Yıldız Teknik Üniversitesi	2	0,7
2.	Marmara Üniversitesi	23	7,5	39	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	2	0,7
3.	Atatürk Üniversitesi	19	6,2	40	Siirt Üniversitesi	2	0,7
4.	İnönü Üniversitesi	18	5,9	41	Ordu Üniversitesi	2	0,7
5.	Necmettin Erbakan Üniversitesi	13	4,2	42	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2	0,7
6.	Uşak Üniversitesi	11	3,6	43.	Mersin Üniversitesi	2	0,7

Ekev Akademi Dergisi, Özel Sayı

7.	Dokuz Eylül Üniversitesi	10	3,3	44.	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	0,7
8.	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	7	2,3	45.	Cumhuriyet Üniversitesi	2	0,7
9.	Fırat Üniversitesi	7	2,3	46.	Bursa Uludağ Üniversitesi	2	0,7
10.	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	7	2,3	47.	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	0,7
11.	Yeditepe Üniversitesi	6	2,0	48.	Üsküdar Üniversitesi	1	0,3
12.	Sakarya Üniversitesi	6	2,0	49.	Uludağ Üniversitesi	1	0,3
13.	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	6	2,0	50.	Pamukkale Üniversitesi	1	0,3
14.	Gaziantep Üniversitesi	6	2,0	51.	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1	0,3
15.	Erciyes Üniversitesi	6	2,0	52.	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	1	0,3
16.	Yüzüncü Yıl Üniversitesi	5	1,6	53.	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1	0,3
17.	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	5	1,6	54.	Kırıkkale Üniversitesi	1	0,3
18.	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	5	1,6	55.	Kafkas Üniversitesi	1	0,3
19.	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	5	1,6	56.	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	1	0,3
20.	Dumlupınar Üniversitesi	5	1,6	57.	İstanbul Aydın Üniversitesi	1	0,3
21.	Çukurova Üniversitesi	5	1,6	58.	İstanbul Üniversitesi Üniversitesi	1	0,3
22.	Ankara Üniversitesi	5	1,6	59.	İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	1	0,3
23.	Selçuk Üniversitesi	4	1,3	60.	Hitit Üniversitesi Üniversitesi	1	0,3
24.	Mustafa Kemal Üniversitesi	4	1,3	61.	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	1	0,3
25.	Giresun Üniversitesi	4	1,3	62.	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	1	0,3
26.	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	4	1,3	63.	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	0,3
27.	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	4	1,3	64.	Fatih Üniversitesi	1	0,3
28.	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	4	1,3	65.	Dicle Üniversitesi	1	0,3
29.	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	4	1,3	66.	Çankırı Karatekin Üniversitesi	1	0,3
30.	Trabzon Üniversitesi	3	1,0	67.	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	0,3
31.	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	3	1,0	68.	Bayburt Üniversitesi	1	0,3
32.	Süleyman Demirel Üniversitesi	3	1,0	69.	Bartın Üniversitesi	1	0,3
33.	Kastamonu Üniversitesi	3	1,0	70.	Bahçeşehir Üniversitesi	1	0,3
34.	Karadeniz Teknik Üniversitesi	3	1,0	71.	Aksaray Üniversitesi	1	0,3
35.	Hacettepe Üniversitesi	3	1,0	72.	Ahi Evran Üniversitesi	1	0,3
36.	Anadolu Üniversitesi	3	1,0	73.	Afyon Kocatepe Üniversitesi	1	0,3
37.	Akdeniz Üniversitesi	3	1,0	Toplam		307	100

Tablo 1'e bakıldığında karakter ve değerler eğitime yönelik Türkiye'de hazırlanmış lisansüstü tezlerin 73 farklı üniversitede hazırlandığı görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde karakter ve değerler eğitimi konu edinen lisansüstü araştırmaların en fazla Gazi Üniversitesi'nde (f=29) yapıldığı; Gazi Üniversitesini ise sırasıyla Marmara Üniversitesi (f=23), Atatürk Üniversitesi (f=19), İnönü Üniversitesi (f=18), Necmettin Erbakan Üniversitesi (f=13), Uşak Üniversitesi (f=11) ve Dokuz Eylül Üniversitesinin (f=10) takip ettiği anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında ikinci olarak karakter ve değerler eğitimi alanında yapılan tezlerin türlerine göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü çalışmaların türlerine (yüksek lisans/doktora) göre dağılımları

Sıra	Tez Türü	f	%
1.	Yüksek Lisans	260	84,7
2.	Doktora	47	15,3
Toplam		307	100,0

Tablo 2 incelendiğinde karakter ve değerler eğitimiye yönelik hazırlanan 307 tezin 260'ının yüksek lisans tezi (%84,7), 47'sinin de doktora tezi (%15,3) olduğu görülmektedir. Dolayısıyla karakter ve değerler eğitimiyle ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyinde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında üçüncü olarak karakter ve değerler eğitimi alanında yapılan tezlerin Tez Merkezinde belirtilen konu türlerine göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü çalışmaların Tez Merkezinde belirtilen konu türlerine göre dağılımları

Sıra	Tez merkezindeki konu	f	%
1.	Eğitim ve Öğretim	256	83,4
2.	Din	36	11,7
3.	Türk Dili ve Edebiyatı	9	2,9
4.	Coğrafya	2	0,7
5.	Biyoloji	2	0,7
6.	Tarih	1	0,3
7.	Spor	1	0,3
Toplam		307	100

Tablo 3'e bakıldığında karakter ve değerler eğitimiye yönelik yapılan 307 tezin 256'sının YÖK Tez Merkezine "eğitim ve öğretim" konulu olarak girildiği görülmektedir. Bu bulgudan hareketle karakter ve değerler eğitimiyle ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların çok büyük bir kısmının eğitim ve öğretim üzerine yapıldığı söylenebilir. Tablo 3 incelendiğinde karakter ve değerler eğitimiyle ilgili yapılan diğer lisansüstü tezlerin sırasıyla din, Türk dili ve edebiyatı, coğrafya, biyoloji, tarih ve spor alanlarıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmada yanıtı aranan problemlerden dördüncüsü olan Türkiye'de karakter ve değerler eğitimi alanında yapılan tezlerin konu türlerine göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımları

Sıra	Konu	f	%
1.	Eserlerin karakter ve değerler eğitimi açısından incelenmesi	73	23,8
2.	Karakter ve değerler eğitimiye ilişkin öğrenci-öğretmen-veli görüşlerinin incelenmesi	54	17,6
3.	Uygulanan yöntemin karakter ve değerler eğitimiye/gelişimine etkisinin incelenmesi	47	15,3
4.	Model önerme/Program geliştirme	24	7,8
5.	Program değerlendirmesi	22	7,2
6.	Çocuklar için hazırlanan yayınların incelenmesi	21	6,8
7.	Öğretmenler üzerine yapılan değerlendirmeler	13	4,2
8.	Öğrenciler üzerine yapılan değerlendirmeler	12	3,9
9.	Dinî kaynaklarda karakter ve değerler eğitimi	11	3,6

10.	Ölçek geliştirme	7	2,3
11.	Literatür değerlendirme	7	2,3
12.	Karakter ve değerler eğitimiyle ilişkili faktörler	6	2,0
13.	Karakter ve değerler eğitimi/gelişimi süreci	5	1,6
14.	Edebi türlerde karakter ve değer kavramlarının yansımaları	3	1,0
15.	Karakter ve değerler eğitimiyle ilgili yaklaşımların değerlendirilmesi	2	0,7
Toplam		307	100

Tablo 4 incelendiğinde karakter ve değerler eğitimine yönelik hazırlanan çalışmalarda araştırma eğiliminin eserlerin karakter ve değerler eğitimi açısından incelenmesi yönünde yoğunlaştığı (f=73) anlaşılmaktadır. Tablo 4'e bakıldığında eser incelemesinden sonra araştırmacıların üzerinde en çok durdukları iki konunun ise sırasıyla karakter ve değerler eğitimine ilişkin öğrenci-öğretmen-veli görüşlerinin incelenmesi (f=54) ile uygulanan yöntemin karakter ve değerler eğitimine/gelişimine etkisinin incelenmesi (f=47) konuları olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında beşinci olarak karakter eğitimi alanında yapılan tezlerin yaklaşım ve yöntemlerine göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü çalışmaların yaklaşım ve yöntemlerine göre dağılımları

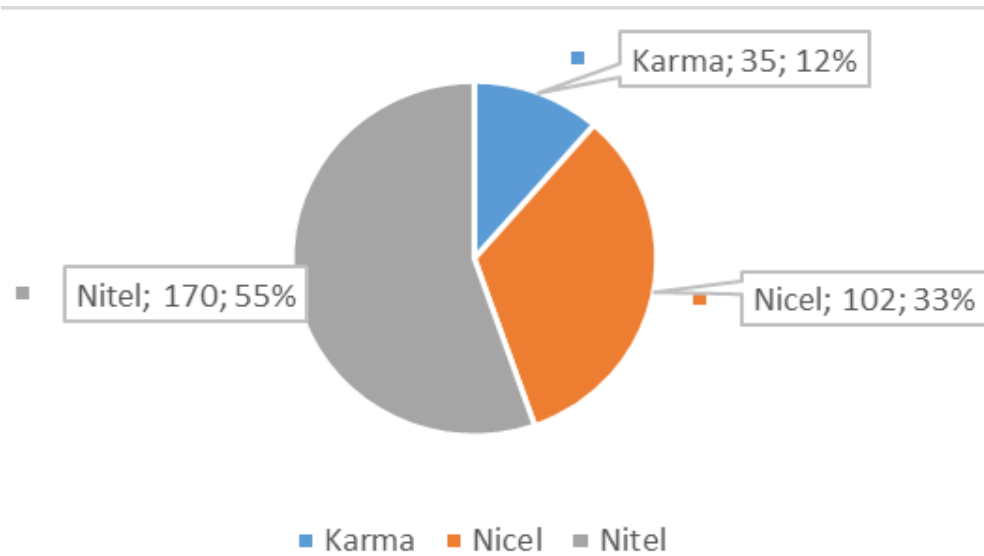
Sıra	Yaklaşım	Yöntem	F	%
1.	Karma	Açımlayıcı Sıralı Desen	12	3,9
2.	Karma	Keşfedici Sıralı Desen	6	2,0
3.	Karma	Gömülü Desen	6	2,0
4.	Karma	Yakınsayan Paralel Desen	5	1,6
5.	Karma	Çeşitleme	3	1,0
6.	Karma	Eş Zamanlı Üçleme Stratejisi	2	0,7
7.	Karma	Zenginleştirilmiş Desen	1	0,3
8.	Nicel	Betimsel Tarama	31	10,1
9.	Nicel	Tarama	30	9,8
10.	Nicel	Deneysel Desen	26	8,5
11.	Nicel	Genel Tarama	7	2,3
12.	Nicel	İlişkisel Tarama	6	2,0
13.	Nicel	Tekil Tarama	2	0,7
14.	Nitel	Doküman İncelemesi	97	31,6
15.	Nitel	Durum Çalışması	29	9,4
16.	Nitel	Olgubilim (Fenomenoloji)	19	6,2
17.	Nitel	Eylem Araştırması	8	2,6
18.	Nitel	Literatür Tarama	6	2,0
19.	Nitel	Alan Araştırması	3	1,0
20.	Nitel	Özel Araştırma Modeli	2	0,7
21.	Nitel	Temel Nitel Araştırma Deseni	2	0,7
22.	Nitel	Betimleyici ve Durum Saptayıcı	1	0,3
23.	Nitel	Yorumlayıcı Sentez Yaklaşımı	1	0,3
24.	Nitel	Metin Analizi	1	0,3

25.	Nitel	İçerik Analizi	1	0,3
Toplam			307	100

Tablo 5 incelendiğinde hazırlanan tezlerde nitel, nicel ve karma yaklaşımın çeşitli desenlerine başvurulduğu görülmektedir. Karma yaklaşımla hazırlanan tezlerde en çok başvuru alan desenin açılımlı sıralı desen (f=12) olduğu anlaşılmaktadır. Karma yaklaşımla yapılan diğer çalışmaların ise keşfedici sıralı desen (f=6), gömülü desen (f=6), yakınsayan paralel desen (f=5), çeşitleme (f=3), eş zamanlı üçgenleme (f=2) ve zenginleştirilmiş desen (f=1) şeklinde sıralandığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5 incelendiğinde nicel yaklaşımla hazırlanan tezlerde en çok kullanılan yöntemin tarama genel başlığı altında bir araya getirilebileceği (f=76) anlaşılmaktadır. Tarama genel başlığı altında ise en çok ifade edilen desenin betimsel tarama (f=31), tarama (f=30), genel tarama (f=7), ilişkisel tarama (f=6) ve tekil tarama (f=1) olduğu görülmektedir. Nicel yaklaşımla yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde ise bunların dörtte üçünün tarama, dörtte birinin ise deneysel nitelikli olduğu söylenebilir.

Nitel yaklaşımla hazırlanan tezlerde en çok başvuru alan desenin doküman incelemesi (f=97) olduğu anlaşılmaktadır. Doküman incelemesini sırasıyla durum çalışması (f=29), ve olgubilim (Fenomenoloji) (f=19), eylem araştırması (f=8), literatür tarama (f=6) ve alan araştırması (f=3) yöntemlerinin takip ettiği görülmektedir. Özel araştırma modeli, temel nitel araştırma deseni, betimleyici ve durum saptayıcı, yorumlayıcı sentez yaklaşımı, metin analizi ve içerik analizinin ise tezlerde birer kez kullanıldıkları tespit edilmiştir.

Şekil 1. Lisansüstü çalışmaların araştırma yaklaşımlarına göre dağılımı

Şekil 1'den anlaşılacağı üzere tezlerin daha çok nitel yaklaşımda ve doküman incelenmesi deseni ile hazırlanma eğiliminde olduğunu söylemek mümkündür. Karma araştırma yöntemlerinin diğer yaklaşımlara göre daha az kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında altıncı olarak karakter ve değerler eğitimi alanında yapılan tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımı incelenmiş ve elde edilen bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü çalışmaların ana bilim dallarına göre dağılımları

Sıra	Ana Bilim Dalı	f	%
1.	Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı	91	29,6
2.	İlköğretim Ana Bilim Dalı	45	14,7
3.	Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı	37	12,1
4.	Temel Eğitim Ana Bilim Dalı	27	8,8
5.	Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı	25	8,1
6.	Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı	10	3,3
7.	İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı	9	2,9
8.	Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı	6	2,0
9.	Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı	6	2,0
10.	Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalı	6	2,0
11.	Bedен Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	6	2,0
12.	İlahiyat Ana Bilim Dalı	5	1,6
13.	Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı	5	1,6
14.	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	4	1,3
15.	Karakter ve Değer Eğitimi Ana Bilim Dalı	4	1,3
16.	Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı	3	1,0
17.	Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı	2	0,7
18.	Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi Ana Bilim Dalı	2	0,7
19.	İslam Medeniyeti ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı	2	0,7
20.	Çocuk Gelişimi Ana Bilim Dalı	2	0,7
21.	Yabancı Dil Öğretimi Ana Bilim Dalı	1	0,3
22.	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ana Bilim Dalı	1	0,3
23.	Üstün Zekâlıların Eğitimi Ana Bilim Dalı	1	0,3
24.	Tefsir Ana Bilim Dalı	1	0,3
25.	Tarih Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	1	0,3
26.	Tarih Ana Bilim Dalı	1	0,3
27.	Sosyoloji Ana Bilim Dalı	1	0,3
28.	İşletme Ana Bilim Dalı	1	0,3
29.	Drama Eğitimi Ana Bilim Dalı	1	0,3
30.	Alman Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	1	0,3
Toplam		307	100,0

Tablo 6 incelendiğinde tezlerin büyük bir bölümünün Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda (f=91) hazırlandığı; bunu sırasıyla İlköğretim (f=45); Eğitim Bilimleri (f=37), Temel Eğitim (f=27); Felsefe ve Din Bilimleri (f=25) ana bilim dallarının takip ettiği görülmektedir. Tablo 6'dan hareketle karakter ve değerler eğitimi çalışmalarının 30 farklı ana bilim dalında araştırma konusu olarak ele alındığı da söylenebilir.

Araştırmada yanıtı aranan problemlerden yedincisi olan karakter eğitimi alanında yapılan tezlerin anahtar kelimelere göre dağılımlarına da bakılmış ve en çok tekrar eden ilk 10 anahtar kelime Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Lisansüstü çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin dağılımı

Sıra	Anahtar Kelimeler	f	%
1.	Değer	191	16,7
2.	Değer Eğitimi	100	8,7
3.	Değerler Eğitimi	93	8,1
4.	Karakter Eğitimi	65	5,7
5.	Sosyal Bilgiler	34	3,0
6.	Karakter	24	2,1
7.	Değerler	19	1,7
8.	Çocuk edebiyatı	19	1,7
9.	Eğitim	9	0,8
10.	Hikâye	9	0,8
Toplam		563	49,3

Araştırma kapsamında incelenen 307 lisansüstü tezde birbirinden farklı 395, toplamda ise 1150 anahtar kelimenin kullanıldığı tespit edilmiştir. Tüm bu anahtar kelimelerin tek bir tablo ile verilmesi yerine en çok tekrar eden ilk on anahtar kelimenin tablo hâlinde verilmesi tercih edilerek geri kalan diğer anahtar kelimeler ise Ek 1’de frekans değerleriyle birlikte sunulmuştur.

Tablo 7 incelendiğinde karakter eğitimine yönelik hazırlanmış lisansüstü çalışmalarda en sık yer verilen anahtar kelimenin değer (f=191) olduğu; bunu sırasıyla değer eğitimi (f=100), değerler eğitimi (f=93), karakter eğitimi (f=65) ve sosyal bilgiler (f=34) kavramlarının takip ettiği anlaşılmaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma problemlerinden ilki olan karakter ve değerler eğitimiyle ilgili lisansüstü tezlerin hazırlandıkları üniversitelere göre dağılımına ilişkin elde edilen bulgular değerlendirildiğinde en çok lisansüstü tezin hazırlandığı üniversitelerin sırasıyla Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve İnönü Üniversitesi olduğu anlaşılmıştır. Zağlı vd. (2022) tarafından 2007-2021 yılları esas alınarak karakter eğitimine ilişkin eğilimin incelendiği çalışmada en fazla tez çalışmasının Marmara Üniversitesinde (f=9) yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Karakter ve değerler eğitiminin birlikte ele alındığı ve 1999-2023 yılları arasındaki tez çalışmalarını ele alan bu çalışmada ise Marmara Üniversitesinin (f=23), Gazi Üniversitesini (f=29) takip ettiği tespit edilmiştir. Daha geniş bir zaman dilimini ele alması ve değerler eğitimi ile karakter eğitimini birlikte incelemesi açısından bu araştırmanın sonuçlarının genel eğilimi daha geniş bir açıdan yansıttığı söylenebilir. Ateş (2022) tarafından Türkiye’de değerler eğitimi alanında en çok atıf yapılan 100 makalenin bibliyometrik açıdan incelendiği çalışmada ise Gazi Üniversitesinin akademik kurumlar arasında değerler eğitimi literatürüne en çok katkı sağlayan üniversite olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla Ateş (2022) tarafından yapılan çalışmadan elde edilen sonuçların bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ile örtüştüğü görülmektedir.

Çalışmada ele alınan ikinci araştırma problemi olan karakter ve değerler eğitimiyle ilgili lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımına ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde konuyla ilgili çalışma yapan araştırmacıların çok büyük bir kısmının yüksek lisans düzeyinde araştırmalar yaptıkları tespit edilmiştir. Zağlı vd. (2022) karakter eğitimi ile ilgili yüksek lisans tezlerinin (f=43) doktora (f=12) düzeyinde hazırlanan tezlerden daha fazla olduğunu tespit etmiş ve bu tespitlerini doktora düzeyindeki

öğrenci alımlarının yüksek lisans düzeyine göre daha az olmasına, doktora öğreniminin yüksek lisans öğrenimine göre daha uzun ve zorlu olması gerekçelerine bağlamışlardır. Enstitülerin yüksek lisans ve doktora kontenjanları, bu değerlendirmeyi teyit eder niteliktedir.

Araştırmanın üçüncü problemi olan karakter ve değerler eğitimiyle ilgili lisansüstü çalışmaların YÖK Tez Merkezinde belirtilen konu türlerine göre dağılımına bakılmış ve elde edilen bulgulardan hareketle lisansüstü çalışmaların en çok yoğunlaştığı konu alanının eğitim ve öğretim olduğu görülmüştür. Bulgular incelendiğinde eğitim ve öğretim konusundan sonra araştırmacıların en çok ilgilendiği konu alanının “din” olduğu anlaşılmıştır. Eğitim ve öğretim konusundan sonra en çok üzerinde durulan konunun “din” olmasının ardında ise karakter ve değerler eğitimiyle din arasındaki ilişki bulunmaktadır. Din temel evrensel mesajlar ileterek toplumsal hayatı düzenler. Mehmedoğlu (2013) araştırmasında dinî yönelimin toplumun değer sisteminde belirleyici bir rol oynadığı sonucuna varmıştır. Cebeci (2005) yaptığı araştırma sonucunda öğrencilerin ahlaki davranışlarında dinin motive edici gücünün olduğunu tespit etmiştir. Aynı çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğu, ahlaklı davranmayı sevap kazanmakla ilişkilendirmiş, iyi davranışlarda bulunmanın ve kötü davranışlardan sakınmanın insanı hem dünya hayatında hem ahiret hayatında olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir. Çınar'ın (2018) israfı karşı farkındalık üzerine yaptığı çalışmada ise dinin değerler üzerinde etkili olduğu uygulamalı bir şekilde ortaya koyulmuştur.

Araştırma kapsamında ele alınan dördüncü problem olan lisansüstü çalışmaların konularına göre dağılımlarına bakılmış, elde edilen bulgulardan hareketle araştırmacılar tarafından en çok ele alınan konu başlıklarının sırasıyla karakter ve değerler eğitimiyle ilgili eserlerin farklı açılardan incelenmesi, karakter ve değerler eğitimine yönelik öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin alınması ve bu alanda uygulanan herhangi bir yöntemin karakter ve değerler öğretimi üzerindeki etkisinin test edilmesi konularının işlendiği tespit edilmiştir. Araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde uzun vadeli çalışmaların daha az tercih edildiği görülmektedir. Eser incelemesi, araştırmacının kısa zamanda daha çok araştırma ortaya koyabilmesine olanak tanıdığı için diğer konu başlıklarına göre daha çok tercih edildiği düşünülebilir. Yine eser incelemesi bir yönüyle bu eserlerdeki metinlerin incelenmesi anlamına geldiği ve metinlerin de karakter ve değerler eğitiminde önemli eğitim materyalleri olduğu göz önünde bulundurulduğunda araştırmacılar tarafından ilgi çekici konu olarak değerlendirilmiş olabilir. Karatay (2011) araştırmasında karakter eğitiminde kullanılan yöntemleri değer telkin etme, değer açıklama, değer analizi ve ahlaki muhakeme olarak sıralamış, ahlaki muhakeme ve değer analizi yöntemlerinin temelini öğrencilere aktarılmak istenen değere uygun örnek olaylar ve öyküler oluşturduğu için edebî metinlerin karakter ve değerler eğitimi için oldukça elverişli olduğunu ifade etmiştir. Ancak her edebî metnin karakter ve değerler eğitimine uygunluğu tartışılmaktadır. Bu sebeple var olan birçok edebî eser araştırmacılar tarafından değer eğitimine uygunluğu, hangi değerlerin eğitiminde kullanılabileceği gibi çeşitli açılardan araştırma konusu edinilmiştir. Bu tip araştırmalar eğitimciler ve ebeveynlere yol gösterici olması yönünden önemlidir.

Araştırma problemlerinden beşincisi olan karakter ve değerler eğitimiyle ilgili lisansüstü çalışmaların yaklaşım ve yöntemlerine göre dağılımlarına bakılmış, bu konuda hazırlanan lisansüstü tezlerin yarısından çoğunun nitel araştırma metotları kullanılarak çalışıldığı (Şekil 1), araştırmalarda kullanılan tüm araştırma metotları içerisinde ise yine bir nitel araştırma yöntemi olan doküman incelemesinin kullanıldığı (Tablo 5) tespit edilmiştir. Ateş'in (2022) Türkiye'de en çok atıf alan makalelerin analizinden elde ettiği bulgulara bakıldığında da araştırmaların en çok nitel (%46) desende yürütüldüğü görülmüş, lisansüstü tezlerin örneklem düzeylerine göre ele alınması sonucunda en fazla çalışmanın doküman incelemesi/kaynak taraması (%48,04) şeklinde yapıldığı tespit edilmiştir. Ateş'in (2022) araştırmasında ele aldığı çalışma grubu ile bu araştırmanın çalışma grubundaki sayısal farktan ötürü sonuç olarak farklı yüzdelerle erişilmiş olsa da iki çalışmada da konuyla ilgili çalışmaların genel

olarak nitel yaklaşımla ve doküman incelemesiyle tasarlandığı tespit edilmiştir. Kuzu ve Yıldırım (2020) değerler eğitimiye yönelik inceledikleri lisansüstü çalışmaların %75.99'unun nitel yaklaşımla tasarlandığını tespit etmiştir. Nitel yaklaşımla tasarlanmış çalışmaların etkileşimli ve etkileşimsiz olarak gruplandırıldığı bu çalışmada derleme çalışmaların nitel çalışmaların %56.72'sini oluşturduğu tespit edilmiştir. Bütün bu çalışmaların sonuçları değerlendirildiğinde konuyla ilgili yapılan çalışmaların birbirini destekler nitelikte sonuçlara eriştiği görülmektedir.

Çalışmada ele alınan altıncı araştırma problemi olan karakter ve değerler eğitimiyle ilgili lisansüstü tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımlarına bakılmış ve elde edilen bulgulardan hareketle tezlerin en çok Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda hazırlandığı, Türkçe Eğitimi alanından sonra ise sırasıyla İlköğretim, Eğitim Bilimleri, Temel Eğitim, Felsefe ve Din Bilimleri Eğitimi ana bilim dallarında diğer ana bilim dallarına göre daha çok araştırma yapıldığı anlaşılmıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan yedinci problem olan lisansüstü çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelerin dağılımına ilişkin elde edilen bulgular incelenmiş ve tezlerde en çok kullanılan anahtar kelimelerin sırasıyla değer, değer eğitimi, değerler eğitimi, karakter eğitimi, sosyal bilgiler, karakter olduğu görülmüştür. Ateş (2022) tarafından yapılan çalışmada makalelerde kullanılan ilk on anahtar kelimenin değer, değerler, değer eğitimi, değerler eğitimi, sosyal bilgiler, ilköğretim, ders kitabı, karakter eğitimi, Türkçe dersi şeklinde sıralandığı görülmüştür. Ateş'in (2022) çalışmasında vardığı sonuçla bu araştırmanın sonucu birbirini destekler niteliktedir. Bu benzerlik ise tez çalışmaları ve makalelerin bu noktadaki eğilimlerinin benzer olduğunu ortaya koymasından dolayı önemlidir. Bu benzerliğin tezlerden yayın üretme eğiliminden kaynaklandığı da düşünülebilir.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle araştırmacılara şu önerilerde bulunulabilir:

- Yayınlanan tezlerden makale üretiminin ne düzeyde olduğu ayrı bir çalışma konusu olarak değerlendirilebilir.
- Konuyla ilgili olarak nitel ve nicel çalışmaların zayıf kaldığı noktaları güçlendirebilmek adına karma yöntemli çalışmaların sayısı artırılabilir.

5. Kaynakça

- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akbaş, O. (2009). İlköğretim okullarında görevli branş öğretmenlerinin değer öğretimi yaparken kullandıkları etkinlikler: 2004 ve 2007 yıllarına ilişkin bir karşılaştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 403-414.
- Akkaya, N. (2014). Keloğlan masallarında yer alan değerlerin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (2) 312-324.
- Aktepe, V., & Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 607- 622.
- Arthur, J. (2003). *Education with character: The moral economy of schooling*. Routledge.
- Arthur, J. (2010) *Of good character; Exploration of virtues and values in 3-25 year-olds*. Academic.
- Arthur, J., & Bailey, R., (2001) *Schools and community: The communitarian agenda in education*. Falmer.
- Aslan, R. (2007). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim birinci basamaktaki öğrencilerin temel bilgi, beceri ve değerleri kazanma düzeyleri* (Tez No. 210086) [Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ateş, H. (2022). *Türkçe eğitimi lisansüstü tezlerine yönelik bir inceleme* (Tez No. 768921) [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Baydar, P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler programında belirlenen değerlerin kazanım düzeyleri ve bu süreçte yaşanan soruların değerlendirilmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Berkovitz, M.V. & Bier, M.C. (2005). *What works in character education?: A research-driven guide for educators*. Character Education Partnership.
- Brooks, B.D. & Kann, M.E. (1993, November 19–21). *What makes character education programs work? Educational Leadership*, 51(3), 19-21.
- Budumlu Akkiprik, G. (2007). *Genel lise öğretmenlerine göre karakter eğitimi yoluyla öğrencilere kazandırılacak değerler: çok boyutlu bir araştırma* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Cebeci, A. (2005). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde ahlaki değerlerin eğitimi ve öğretimi* (Tez No. 190462) [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Coombs-Richardson, R., & Homer T. (2005). A Comparison of values rankings for selected American and Australian teachers. *Journal of Research in International Education*, 4(3), 263- 277.
- Çağatay, Ş. M. (2009). *Öğretmen görüşlerine göre karakter eğitiminde ve karakter gelişiminde okulun rolü* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri [Parameters of content analysis]. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33–38.
- Çalık, M., Ayas, A., & Ebenezer, J. (2005). A review of solution chemistry studies: Insights into students' conceptions. *Journal of Science Education and Technology*, 14(1), 29–50.
- Çınar, F., (2018). Din ve değer ilişkisi: israfı karşı farkındalık üzerine uygulamalı bir araştırma, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(33), 39-62.
- Deveci, H., & Selanik, Ay T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 167-181.
- Dönmez, B., & Cömert, M. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin değer sistemleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 29-59.
- Fullard, M. (2016) *Teaching character through the primary curriculum*. University of Birmingham. www.jubileecentre.ac.uk/teachingcharacterprimary
- Friedman, B., Kahn, P. H., Borning, A., & Hultgren, A. (2006). Value sensitive design and information systems. In P. Zhang & D. Galletta (Eds.), *Human-computer interaction in management information systems: Foundations*.
- Gökçek, B.S. (2007). *5-6 yaş çocukları için hazırlanan karakter eğitimi programının etkisinin incelenmesi* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Gündoğan, A. O. (2013). *Değer sorunu ve erdem*. <http://www.aliosmangundogan.com/PDF/Makale/Ali-OsmanGundogan-Deger-Sorunu-ve-Erdem>
- Güven, A. Z. (2014). Türk efsanelerinin değerler eğitimi bakımından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 225-246.
- Halstead, J. M., & Taylor, M. J. (2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Harrison, T., Arthur, J., & Burn, E. (Eds.), (2016) *Character education: Evaluation handbook for schools*. Birmingham: University of Birmingham.
- Harrison, T., Bawden, M., & Rogerson, L. (2016) *Teaching character through subjects*. University of Birmingham. www.jubileecentre.ac.uk/characterthroughsubjects
- Karatay, H. (2011). Transfer of values in the Turkish and Western children's literary works: Character education in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6(6), 472-480.

- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, terature and History of Turkish or Turkic Volume 6/1* (pp. 1439-1454). Turkey.
- Kazu, İ. Y., & Yıldırım, D. (2020). Değerler eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi: bir içerik analizi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(34), 421-449. <https://doi.org/10.29329/mjer.2020.322.20>
- Kıroğlu, H. (2009). *Karakter eğitimi yaklaşımlarına eleştiriler* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Kristjánsson, K. (2017). *Aristotelian character education*. Routledge.
- Lapsley, D.K. & Narvaez, D. (2006). Character education. In Vol. IV (A. Renninger and I. Siegel, Vol. Eds.), *Handbook of child psychology* (W. Damon and R. Lerner, Series Eds.) (pp. 248–296). Wiley.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel.
- Kurtdede-Fidan, N., & Öner, Ö. (2018). Değerler eğitimine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4(1), 1-17.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma* (Çev. Edt. Selahattin Turan) Nobel.
- Mehmedoğlu, A. U., (2013). Din, dindarlık ve değerler. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 173-189.
- Milson, A. J., & Ekşi, H. (2003). Öğretmenlerin karakter eğitiminde yetkin konusu duygusunda bir ölçme aracına doğru: karakter eğitimi yetkinlik inancı skalası (KEYİS) ve Türkçe uyarlama çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 99-130.
- Priya, R., & Soundhararajan, M. (2016). Value education. *IJARIE*, 1(2), 66-70.
- Ryan, K., & Bohlin, K. E., (1999) *Building character in schools*. Jossey.
- Samancı, O. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal ilişkilerinde önem verdikleri değer ve beklentiler. *III. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi* 18-20 Haziran 2007 Adana içinde (ss. 287-291). Ankara.
- Seider, S. (2012) *Character Compass - How powerful school culture can point students towards success*. Harvard Education.
- Simon, S.B., Leland, W. H., & Kirschenbaum, H. (1972). *Values clarification a handbook of practical strategies and students*. Hart.
- Tarhan, N. (2017). *Değerler psikolojisi ve insan, güzel insan modeli*. Timaş.
- TDK, (2005). *Türkçe güncel sözlük*. Ankara.
- Thornberg, R. (2008). The lack of Professional knowledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24(7), 1791-1798.
- Ulusoy, K. (2019). *Karakter değerler ve ahlak eğitimi*. Pegem.
- Ültay, N., & Çalık, M. (2012). A thematic review of studies into the effectiveness of context-based chemistry curricula. *Journal of Science Education and Technology*, 26(6), 686–701.
- Üstünyer, F. (2009). *Karakter eğitimi ile ilgili eğitimcilerin görüşleri üzerine nitel bir araştırma* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Wright, W. K. (1915). The Evolution of Values from Instincts. *The Philosophical Review*, 24(2), 165–183. <https://doi.org/10.2307/2178232>
- Yaman, E. (2012). *Değerler eğitimi*. Akçağ.
- Yaman, E. (2012). *(Values Education) Değerler eğitimi*. Akçay.
- Zağlı, M.İ., Samur, M., Budak, İ., Yetişgin, K., & Aslan, M. (2022). Karakter eğitimi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(86), 1577-1583. <https://doi.org/10.26450/jshsr.3183>